

 НАУКОВЕ ЖИТТЯ

Котигоренко В. О.

доктор політичних наук, професор, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України (Україна, Київ), gileya.org.ua@gmail.com

ПОШИРЕННЯ ПОЛІТИЧНОГО РАДИКАЛІЗМУ ТА ЕКСТРЕМІЗМУ СЕРЕД СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ
(РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ Є. О. ВАСИЛЬЧУК:
“Політичний радикалізм та екстремізм у молодіжному середовищі України” / Є. О. Васильчук.
– Черкаси : «Палліум», 2014. – 514 с.)

Монографія кандидата політичних наук, докторанта Національного інституту стратегічних досліджень Є. О. Васильчука підсумовує наукову роботу автора, присвячену комплексному дослідженню ідейно-політичної сутності, особливостей поширення, визначення місця політичного радикалізму та екстремізму у системі викликів і загроз національній безпеці України.

Наукова значущість цієї праці значною мірою обумовлюється тим, що у вітчизняному науковому дискурсі фактично відсутні цілісні наукові праці, присвячені політичному радикалізму та екстремізму. Через це наукова новизна пропонованої роботи полягає у здійсненні системного аналізу сутності політичного радикалізму та екстремізму, особливостей його поширення серед молоді, виявленні ідейно-культурних джерел, встановленні логіки і механізмів формування радикалістських доктрин, визначенні чинників його ескалації у молодіжному середовищі тощо.

Ознайомлення із пропонованою монографією засвідчує, що автор спирається на значний масив досліджень, що стосуються проблематики поширення радикалізму та екстремізму, залучаючи найбільш значущі здобутки вітчизняних і закордонних науковців, і вводячи до наукового обігу нові і маловідомі науковій громадськості джерела. Логіка побудови монографічного дослідження видається нам переконливою та аргументованою.

Актуальним, на наш погляд, є авторський аналіз сутності політичного радикалізму та екстремізму у системі викликів і загроз національній безпеці України. Серед сучасних дослідницьких підходів Є. О. Васильчук виокремлює соціально-філософський, соціологічний, культурологічний, політико-правовий та історико-політологічний напрями, підкреслюючи, що дослідження сутності політичного радикалізму та екстремізму у такій методологічній площині обумовлюється мінливістю, варіативністю проявів цього феномену, його надзвичайно високою здатністю до мімікрії та адаптації у сучасних умовах. Відповідно, сформовані у академічній науці найбільш загальні уявлення про сутність цього явища, не вичерпують усього різноманіття проявів цих феноменів у реальному житті. Це, у свою чергу, вимагає здійснення глибинного аналізу зазначеного

явища, використовуючи можливості міждисциплінарного дослідницького апарату.

Для дослідників феномену політичного радикалізму та екстремізму безумовний інтерес становить здійснений автором аналіз його ідейно-культурних джерел. На широкому фактологічному матеріалі автор показує особливості формування логіки нетерпимості і ворожечі у радикалістських ідеологічних доктринах, визначаючи при цьому специфічні взаємозв'язки їх структурно-функціональних елементів. У цьому контексті оригінально видається авторська точка зору щодо висвітлення тенденцій субкультуризації екстремістських угруповань, використання ними релігійних ідей і практик для посилення єдності і згуртованості своїх лав, втягнення у свою протиправну діяльність нових активістів.

Закликаючи до дискусії зацікавлених науковців, він, на наше переконання, цілком правильно вказує на необхідність виявлення першопричин і чинників ескалації політичного радикалізму та екстремізму задля розробки ефективних стратегій запобігання і протидії цьому явищу. Здійснений Є. О. Васильчуком ґрунтовний аналіз соціально-економічних, соціокультурних, суспільно-політичних та ідеологічних чинників відтворення радикалістських ідей та похідних від них екстремістських практик дозволив йому сформулювати цілком правильні висновки про те, що каталізаторами екстремістських проявів в українському суспільстві є стрімка маргіналізація різних соціальних груп; порушення процесу соціалізації та адаптації сучасного молодого покоління; відчуження молоді від політичних процесів, поширення абсентеїстських настанов та відмова від демократичних форм політичної участі тощо.

Розвиваючи вищезазначені положення, Є. О. Васильчук досить вдало аналізує стан сучасного інституційно-правове забезпечення запобігання і протидії поширенню політичного радикалізму та екстремізму в Україні. Автор зазначає, що центральною проблемою лишається відсутність системи антиекстремістського законодавства в Україні, яке має поєднувати репресивно-правові можливості держави і визначати порядок реалізації системи профілактики проявів екстремізму.

Отримані Є. О. Васильчуком наукові висновки є значущими і можуть бути використані в процесі подальшої розробки проблематики молодіжного політичного радикалізму та екстремізму. Пропонована робота вирізняється своєю новизною, глибоким і аргументованим аналізом залучених джерел, обґрунтованими й переконливими висновками. Монографія Є. О. Васильчука «Політичний радикалізм та екстремізм у молодіжному середовищі України» помітно розширює наукові уявлення про досліджувану проблематику і поза сумнівом є позитивним внеском у сучасну політичну науку.

Kotigorenko V.O., a doctor of political sciences, professor, Institute of political and ethnological researches, is the name of I.F. Kurus of NAN of Ukraine (Ukraine, Kyiv), gileya.org.ua@gmail.com

Distribution of political radicalism and extremism among modern Ukrainian youth. Review on a monograph: E.O. Vasilchuk: Political radicalism and extremism in the youth environment of Ukraine / E. O. Vasilchuk. - Tcherkasy : "Pallium", 2014. - 514 с.

Котигоренко В. А., доктор политических наук, профессор, Институт политических и этнонациональных исследований им. И. Ф. Кураса НАН Украины (Украина, Киев), gileya.org.ua@gmail.com

Распространение политического радикализма и экстремизма среди современной украинской молодежи. Рецензия на монографию: Е. О. Васильчук : Политический радикализм и экстремизм в молодежной среде Украины / Е. О. Васильчук. - Черкассы : "Паллиум", 2014. - 514 с.

* * *

Масаев М. В.

доктор философских наук, доцент, заведующий лабораторией факультета социокультурной деятельности и музыкального искусства, Крымский университет культуры, искусств и туризма (Украина, Симферополь), mikhail-masaev@yandex.ru

СПОСОБНО ЛИ ИСКУССТВО ПРЕОДОЛЕТЬ СВОЙСТВЕННЫЙ НАУКЕ ЛОГОЦЕНТРИЗМ ИЛИ ОНО ОКОНЧАТЕЛЬНО ПОТЕРЯЕТ СВЯЗЬ С РЕАЛЬНОСТЬЮ, А ЕГО СИМВОЛЫ СТАНУТ СИМУЛЯКРАМИ
(рецензия на монографию: Берестовская Д. С. Очерки философии искусства / Д. С. Берестовская. – Симферополь: ИТ «АРИАЛ», 2013. – 200 с.)

(рецензия друкується мовою оригіналу)

Заведующий кафедрой культурологии, заслуженный профессор Таврического национального университета им. В. И. Вернадского, доктор философских наук, профессор, заслуженный работник культуры АРК, действительный член Европейской академии естественных наук (Германия), автор более 150 публикаций по различным проблемам культуры, Диана Сергеевна Берестовская выпустила новую книгу: «Очерки философии искусства». Каждая из её работ становится важной вехой на пути культурного освоения человеком действительности. Не стала исключением и её новая книга.

Введение начинается характеристикой современной эпохи, когда «в период жизни одного поколения произошло крушение, распад веками сложившейся культуры, основанной на книге и чтении, на коммуникациях, осуществлявшихся при помощи письменных сообщений, что давало возможность кардинального самовыражения человека» (с. 4).

Далее, отметив, что «фактором развития современности становится так называемая «экранная культура» и согласившись с замечанием философа Б. Маркова, что «если «книга учит думать», то экран – манипулировать», Д. С. Берестовская констатирует факт, что «проблемы культуры, произведения искусства, требующие проникновенного внимания, способности к глубоким размышлениям, подаются на современных экранах (компьютера, телевизора, кино и т.д.) в форме шоу, что создаёт представление о «виртуальной реальности», где господствуют симулякры». Так формируется «виртуальный человек» за экраном компьютера, становящегося «искусственным протезом теряющих способность мыслить людей» [1, с. 485].

По оценкам французского мыслителя Ж. Бодрийара, в этом мире проявляется симуляционный характер социальных и культурных феноменов – «моделей реальности», не имеющих соотношения «с реальностью, но воспринимаемых гораздо реальнее, чем сама реальность» [Цит. по: 2, с. 257].

«В этой ситуации неизмеримо возрастает значение духовно–практического освоения мира, обращение к культурным традициям, их нетленному этическому и эстетическому содержанию» (с. 4).

«Цель нашего исследования, – пишет Д. С. Берестовская, – определена его темой: анализ определённых философских концепций, получивших воплощение в творчестве «художников» – слова, цвета, звука, различных символических форм художественного освоения мира» (с. 6). В контексте концепции парадигмальных образов и символов эпох и цивилизаций [5–7] показательно в данном случае мнение Э. Кассирера, который считает культуру квинтэссенцией человеческого существования и связывает её содержание с системами символов. В этом смысле символ понимается как форма самопознания человеческого духа, который имеет различные проявления: язык, миф, искусство, науку и т.д. Отсюда важнейшей функцией культуры становится информационно–коммуникативная, с помощью которой происходит сохранение и передача символов культуры от поколения к поколению, от этноса к этносу. Благодаря символам человек имеет дело уже не с реальностью, созданной его деятельностью в культуре, а с «вселенной символов». Он начинает существовать в собственном, порождённом его символическим творчеством идеальном мире. Поэтому Э. Кассирер определяет человека как «животное, творящее символы» [Цит. по: 7, с. 1–2].

«Основной, изначальной проблемой и философии, и искусства является человек. «В человеке скрыта загадка познания и загадка бытия (Н. Бердяев). Ессе homo – вот человек – может сказать о смысле своих творческих исканий и философ, и художник. Но: cuique sum – каждому своё. Философ оперирует логическими категориями, художник – образами. Раскрыть их взаимосвязи и специфику, характер понятий, философских категорий, отражающих предельно широкие, обобщённые характеристики мира, – и их воплощение в яркие, индивидуальные художественные образы различных видов и направлений искусства – цель данной работы» (с. 7). Автор сразу же оговаривается, что не претендует на полноту освещения заявленной темы, поскольку «материал, который предоставляют источники, – история философии и произведения мирового искусства, – беспределен» (с. 7).

В главе I «Философия и мир искусства» Д. С. Берестовская погружает мир философии в мир искусства. Это и эйдология Платона, неоплатонизм и идеи Платона в искусстве Серебряного века русской культуры, это и «поэтика» Аристотеля. Причём на философские рефлексии искусства древних мыслителей Д. С. Берестовская сумела взглянуть глазами и Николая Кузанского, и Марсилио Фичино, и Микеланджело, и Г. В. Ф. Гегеля, и русского религиозного философа В.Эрна, и его друга, учёного, мыслителя, философа и богослова П. А. Флоренского, и поэта и художника М. А. Волошина, и философа, поэта и публициста Вл. Соловьёва, и поэта К. Бальмонта.